

Praha 20. 9. 2010

59

Evropské výběrové šetření o zdravotním stavu v ČR - EHIS CR
Sociální prostředí respondentů
European Health Interview Survey in CR - EHIS CR
Social environment

Souhrn

Aktuální informace se věnuje sociálnímu prostředí respondentů. U respondentů sledujeme počet blízkých osob, intenzitu a kvalitu sociálních kontaktů. Byla zaznamenána vyšší pravděpodobnost dobrých sociálních kontaktů a vyššího počtu blízkých osob u respondentů mladších 55 let, a vyšší intenzita sociálních kontaktů u žen. Oproti minulému šetření z roku 2002 došlo k nárůstu podílu osob s velmi dobrými sociálními kontakty a naopak ke snížení podílu osob, kteří jsou se svými příbuznými a přáteli v kontaktu stále.

Summary

Topical Information concerns social environment. We are pursuing number of close persons, which a respondent can count on in case of serious personal problems, intensity and quality of social contacts. For respondents at age 54 years and younger, higher number of close persons and higher quality of social contacts are more common. Higher frequency of social contacts is more common for woman than for man. Comparing to the survey in 2002, the proportion of persons with very good social contacts increased. On the contrary, the proportion of persons that are always in contact with their relatives and friends, decreased.

Aktuální informace analyzuje závěrečnou část Evropského modulu o determinantech zdraví, která týká sociálního prostředí respondentů.

Otázky zjišťující kvalitu sociálního zázemí byly v šetření celkem 3. Nově byla v šetření EHIS 2008 zařazena otázka zjišťující počet osob, jenž jsou respondentovi tak blízké, že s nimi může počítat v případě vážných osobních problémů. Další dvě otázky se týkají intenzity a kvality sociálních kontaktů v posledních 2 týdnech. Tyto dvě otázky byly zahrnuty také v minulém šetření z roku 2002, proto je nám umožněno srovnání výsledků z obou šetření.

Tabulka 1 uvádí podíly respondentů, jejichž odpovědi na stanovené otázky lze považovat za pozitivní.

Tab. 1: Rozložení respondentů z hlediska sociálního prostředí podle pohlaví a věku

Věk	Počet respondentů	Počet blízkých osob				Sociální kontakty	
		nikdo	1–2	3–5	5 a více	vysoká intenzita	dobrá kvalita
muži							
15–24	150	0,5	16,8	43,2	39,5	92,9	96,0
25–34	169	1,3	24,0	50,6	24,1	78,8	91,9
35–44	140	0,7	23,0	49,3	26,9	87,1	91,8
45–54	124	3,0	31,5	41,7	23,8	74,9	92,2
55–64	191	1,2	28,6	52,0	18,3	77,8	87,7
65–74	98	3,8	38,0	29,1	29,2	83,8	91,1
75+	68	0,0	37,7	45,1	17,2	75,6	84,7
celkem	940	1,4	26,2	46,0	26,3	82,0	91,6
ženy							
15–24	138	0,0	17,7	53,4	28,8	89,4	90,9
25–34	158	1,2	23,2	45,3	30,3	92,0	92,9
35–44	159	0,0	25,4	47,7	26,8	72,8	88,2
45–54	114	0,0	25,3	46,1	28,6	90,8	92,1
55–64	182	1,7	34,2	41,0	23,1	84,6	87,9
65–74	138	2,2	33,4	36,6	27,7	85,3	83,7
75+	126	0,0	43,4	43,2	13,4	88,3	83,7
celkem	1 015	0,7	27,6	45,4	26,3	86,0	89,2

Analýzovat budeme tedy postupně nejprve otázku zjišťující počet blízkých osob respondentovi, dále pak hodnocení intenzity a kvality sociálních kontaktů.

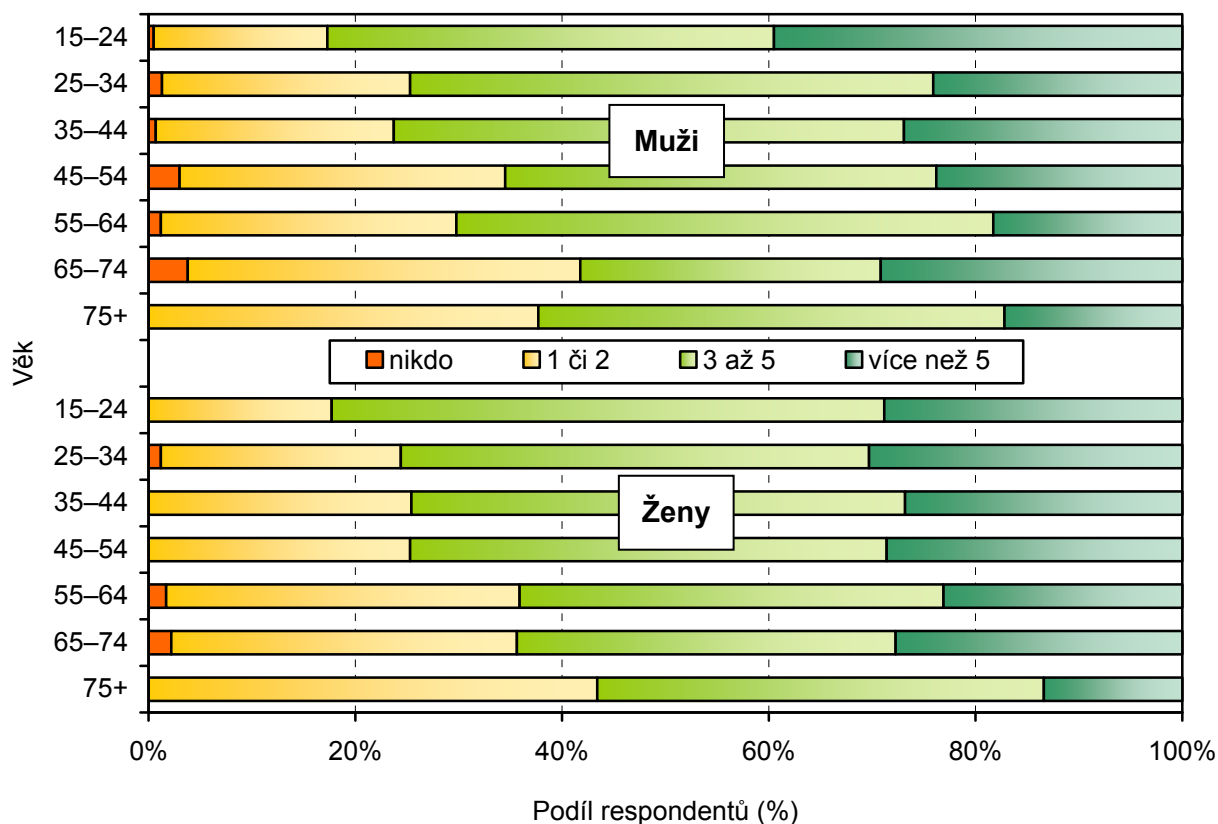
Počet blízkých osob

Otázka zjišťující počet blízkých osob byla respondentům pokládána v následujícím znění: „Kolik osob je vám tak blízkých, že s nimi můžete počítat v případě vážných osobních problémů?“ Možnosti odpovědí byly celkem 4:

- „nikdo“,
- „1 či 2“,
- „3 až 5“,
- „více než 5“.

Rozložení respondentů podle počtu blízkých osob z hlediska pohlaví a věkových skupin podává Graf 1.

Graf 1: Počet blízkých osob respondentů podle pohlaví a věku

Celkově 26,3 % respondentů může v případě vážných osobních problémů počítat s pomocí více než 5 osob. S pomocí 3–5 blízkých osob může počítat dalších 45,7 % respondentů. Jedna či dvě osoby jsou k dispozici 26,9 % respondentům. Bohužel s pomocí blízkých osob nemůže v případě vážných osobních problémů počítat 1,1 % respondentů. Tyto podíly jsou v zásadě stejné pro obě pohlaví.

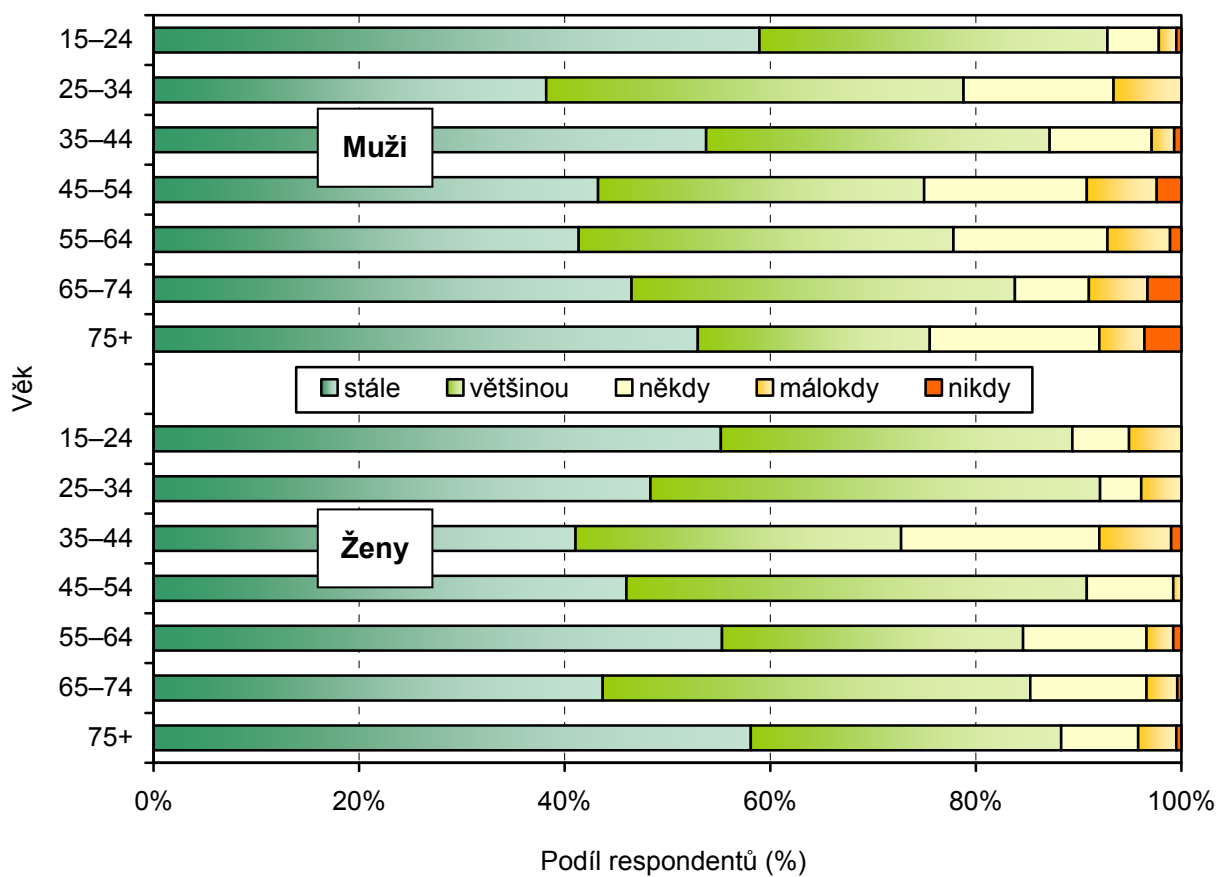
Statistickým testováním byly zjišťovány rozdíly mezi pohlavími celkem a dále také v rámci jednotlivých věkových skupin. Testujeme metodou binární logistické regrese rozdíly mezi skupinou respondentů s 0–2 blízkými osobami a se 3 a více blízkými osobami. Rozdíly mezi pohlavími nebyly potvrzeny jako statisticky významné ani celkově, ani v žádné věkové skupině.

Zajímavější jsou rozdíly podle věku. Pravděpodobnost, že osoby mladší 55 let budou mít v případě vážných osobních problémů k dispozici alespoň 3 blízké osoby je o 80 % vyšší než u osob starších 54 let. Pro ženy mladší 55 let je tato pravděpodobnost ještě výraznější, přibližně 2x vyšší. U mužů je pravděpodobnost vyššího počtu blízkých osob pro respondenty mladší 55 let přibližně o 50 % vyšší než pro respondenty starší 54 let.

Intenzita sociálních kontaktů

Intenzita sociálních kontaktů byla v šetření sledována otázkou: „Jak často jste byl(a) v kontaktu s vašimi příbuznými, přáteli, apod. během posledních 2 týdnů?“ Respondenti vybírali z odpovědí: „stále“, „většinou“, „někdy“, „málokdy“ a „nikdy“. Rozdělení respondentů do těchto pěti kategorií podle věku a pohlaví prezentuje Graf 2.

Graf 2: Intenzita kontaktů respondentů s jejich příbuznými a přáteli podle pohlaví a věku

Celkově 48,3 % respondentů (47 % mužů a 49,4 % žen) uvedlo, že v posledních 2 týdnech bylo se svými příbuznými a přáteli stále. Dalších 35,9 % osob (35,1 % mužů a 36,6 % žen) zvolilo odpověď „většinou“. Se svými blízkými bylo v posledních 2 týdnech v kontaktu „někdy“ 10,8 % respondentů a „málokdy“ 4,3 % respondentů. Pouze 0,8 % respondentů, tj. 15 osob, nebylo s blízkými za posledních 14 dní v kontaktu nikdy.

Z grafu není patrný jednoznačný trend v rozdílech intenzity sociálních kontaktů podle věku ani podle pohlaví. Na první pohled se může zdát intenzita sociálních kontaktů vyšší u žen, nicméně pro potvrzení této domněnky je nutné provést statistický test. Testování proběhlo metodou binární logistické regrese. Rozdíly jsou sledovány mezi nově vytvořenými kategoriemi odpovědí „stále + většinou“ a „někdy + málokdy + nikdy“. Tyto dvě nově vytvořené kategorie následně nazýváme jako vysokou a nízkou intenzitu sociálních kontaktů.

Rozdíly mezi pohlavími byly zjištěny jako statisticky významné. Pravděpodobnost vysoké intenzity sociálních kontaktů je celkově 1,4x vyšší u žen než u mužů. Ve věkových kategoriích 25–34 let a 45–54 let je intenzita sociálních kontaktů žen 3x vyšší než mužů. Naopak ve věkové kategorii 35–44 let je intenzita sociálních kontaktů 2,5x vyšší u mužů než u žen.

Rozdíly mezi věkovými kategoriemi mladších 45 let a starších 44 let nebyly prokázány jako statisticky významné.

Ve srovnání s rokem 2002 došlo k úbytku podílu respondentů, kteří byli za poslední 2 týdny v kontaktu se svými příbuznými a přáteli stále. Toto snížení je statisticky významné v případě obou pohlaví. Ke snížení intenzity sociálních kontaktů nejvíce

přispěly věkové kategorie respondentů starších 55 let. Srovnání kategorií intenzity sociálních kontaktů mezi dvěma šetřeními podle pohlaví podává Tabulka 2.

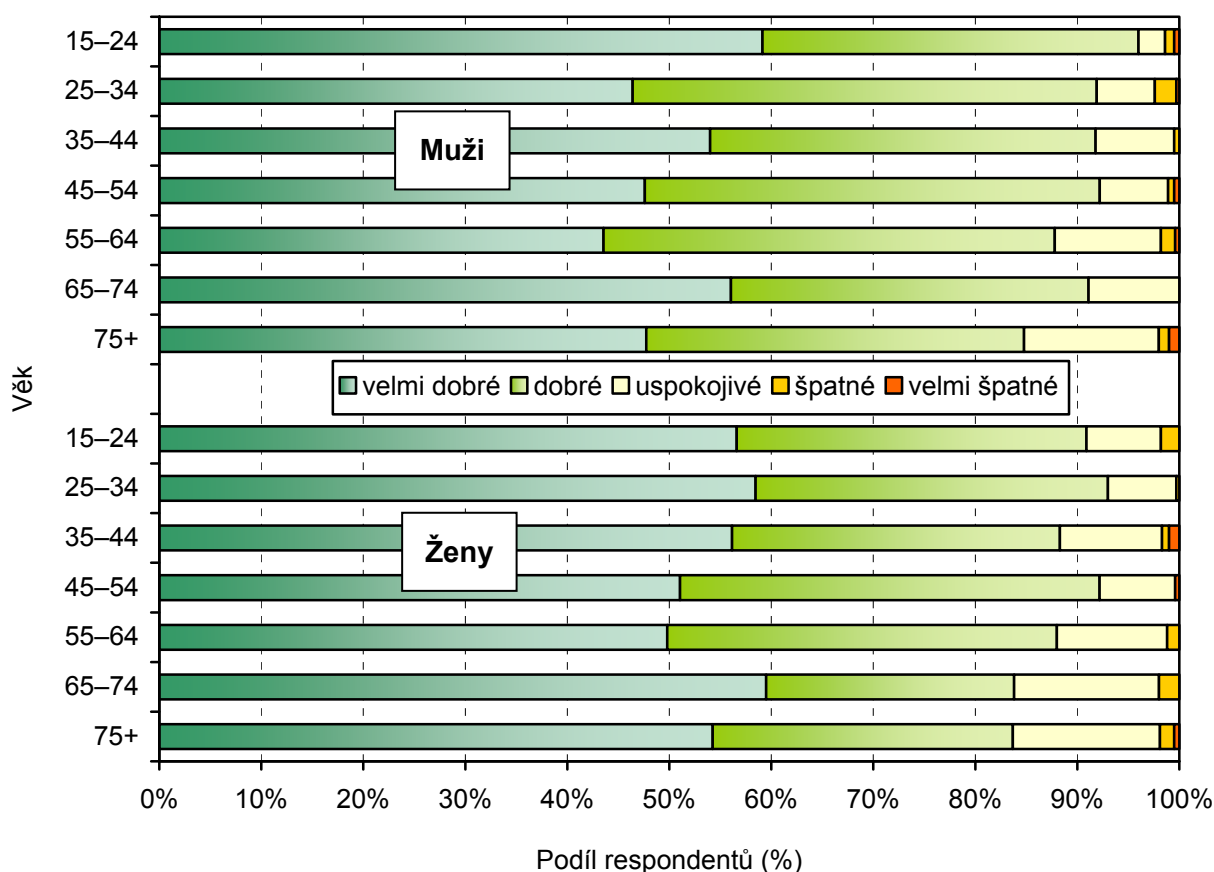
Tab. 2: Intenzita sociálních kontaktů, srovnání šetření z roku 2002 a 2008

Intenzita sociálních kontaktů	2002		2008	
	muži	ženy	muži	ženy
stále	53,2	58,7	47,0	49,4
většinou	31,8	29,1	35,1	36,6
někdy	9,8	8,4	12,0	9,7
málokdy	4,4	3,5	4,8	3,9
nikdy	0,9	0,4	1,2	0,4

Kvalita sociálních kontaktů

V dotazníku EHIS otázka zjišťující kvalitu sociálních kontaktů přímo navazuje na otázku zjišťující intenzitu sociálních kontaktů. Kvalitu sociálních kontaktů hodnotíme na základě otázky: „Jak byste hodnotil (a) tyto vaše sociální kontakty v posledních 2 týdnech?“ Respondenti opět odpovídali na pětibodové stupnici a tím tak označili své sociální kontakty jako: „velmi dobré“, „dobré“, „uspokojivé“, „špatné“, či „velmi špatné“.

Graf 3: Kvalita sociálních kontaktů respondentů s jejich příbuznými a přáteli podle pohlaví a věku

Celkem 52,8 % respondentů označilo své sociální kontakty jako velmi dobré (50,3 % mužů a 55,1 % žen). Dalších 37,6 % respondentů hodnotí kvalitu svých sociálních kontaktů jako dobrou (41,2 % mužů, 34,2 % žen). Celkem 8,3 % respondentů se vyjádřilo o svých sociálních kontaktech jako o uspokojivých. Další 1 % respondentů hodnotilo své sociální kontakty jako špatné, a 0,3 % (tj. 6 osob) jako velmi špatné.

Testování proběhlo metodou binární logistické regrese. Rozdíly jsou sledovány mezi odpověďmi „velmi dobré + dobré“ a „uspokojivé + špatné + velmi špatné“. První nově vytvořená kategorie kvality sociálních kontaktů je pak dále v textu označována jako „dobré sociální kontakty“, druhá jako „špatné sociální kontakty“.

Rozdíly mezi pohlavími nebyly prokázány ani celkově, ani u žádné z věkových skupin. Z hlediska věku byly rozdíly ve vytvořených kategoriích „dobrých“ a „špatných“ sociálních kontaktů zpozorovány mezi věkovými skupinami mladších 55 let a starších 54 let. Pravděpodobnost dobrých sociálních kontaktů je u respondentů mladších 55 let přibližně o ¾ vyšší než u respondentů starších 54 let.

Otázka zjišťující kvalitu sociálních kontaktů byla respondentům pokládána ve stejném znění i v minulém šetření z roku 2002. Proto můžeme výsledky těchto dvou šetření přímo srovnávat. Srovnání podílů respondentů podle kategorií kvality sociálních kontaktů a podle pohlaví představuje Tab. 3.

Tab. 3: Kvalita sociálních kontaktů, srovnání šetření z roku 2002 a 2008

Kvalita sociálních kontaktů	2002		2008	
	muži	ženy	muži	ženy
velmi dobré	42,8	48,2	50,3	55,1
dobré	45,3	40,9	41,2	34,2
uspokojivé	10,1	9,7	7,0	9,5
špatné	1,5	0,9	1,1	1,0
velmi špatné	0,3	0,2	0,3	0,3

Ve srovnání s rokem 2002 došlo narozdíl od otázky intenzity sociálních kontaktů k nárůstu podílu respondentů, kteří označili kvalitu svých sociálních kontaktů v posledních 2 týdnech jako velmi dobrou. Zvýšení bylo prokázáno jako statisticky významné v případě obou pohlaví. Ke zvýšení kvality sociálních kontaktů nejvíce přispěly věkové kategorie 25–54 let.

Ze srovnání vývojové změny intenzity a kvality sociálních kontaktů mezi lety 2002 a 2008 lze usuzovat, že ačkoliv jsou u respondentů sociální kontakty méně intenzivnější, tak jsou zato kvalitnější.

Závěr

Přibližně polovina respondentů uvedla, že v případě vážných osobních problémů může počítat s pomocí alespoň 3 blízkých osob. Rozdíly mezi pohlavími nebyly v tomto případě zjištěny, z hlediska věku pozorujeme vyšší počet blízkých osob u respondentů do věku 54 let.

Ve sledování intenzity sociálních kontaktů je se svými přáteli a příbuznými ve stálém kontaktu přibližně polovina respondentů. Vysoká intenzita sociálních kontaktů je častější u žen než u mužů. Z hlediska věku nepozorujeme statisticky významné rozdíly. Ve srovnání se šetřením z roku 2002 došlo ke snížení podílu respondentů, kteří uvedli, že jsou se svými přáteli a příbuznými v kontaktu stále.

Přibližně polovina respondentů označila své sociální kontakty jako velmi dobré. Častěji své sociální kontakty hodnotí jako velmi dobré respondenti mladší 55 let. Rozdíly mezi pohlavími nebyly potvrzeny jako statisticky významné. Ve srovnání s rokem 2002 došlo k nárůstu podílu respondentů, kteří hodnotili své sociální kontakty jako velmi dobré.

Vypracovala: Bc. Jitka Láchová